

MAHETOOTMISE POOLE

Näitleja on ajastu lühikroonika ning teater on tema tehas. Nad ehk ei taha „kommertsiga“ tegelda, aga nad teavad, et peab. Esiteks tuleb väljaspool teatrit teha vedelamat tööd, et elada vähegi nii hästi, kui tahaks; teatris tuleb seda niikuinii teha, sest nii teenitud raha saab firma paigutada millegi „tõelise“ tootmisse. Ja kui teha järjest õigeid otsuseid, akumuleerides ressursse, siis saab võtta riski ja teha midagi „tõsiselt head“. Mis taandub lõpuks sellele, et teenitakse raha, sest kaugemale ei jõua kaua vaadata ning „hea“ on niikuinii suhteline. Oma kunstilised ambitsioonid lükatakse edasi või delegeeritakse „neile, kes on selle välja teeninud“. Firma on üks organism, üks teeb raha, teine kasutab, kuulsus ja raha jäävad perekonda. Viimaks, kui on võimalus teha midagi „tõeliselt head“, maetakse selle tuum müügistrateegiate alla, „hea“ jääb lisaväärtustena juurde toodud „huvitavaate“ varju, lollid kriitikud kirjutavad valedest asjadest ning aastatepikkused pingutused jooksevad tühja – medal jääb tulemata, lavastus ei pääse teatriajalukku.

Teiseks tuleb just teha „kommertsit“ – sellepärast, et publik tahab lõõgastust, unustust, pehmet väljakukkumist oma murede rutiinist; riigitoõlisest näitleja peab seda pakkuma, sest riik ostab teatrit teenust. Senikaua, kui riiklikku teatripoliitikat pole ning igaüks võib riigiteatrit „kottida“, annab see rahateenimine ja meelelahutamise pidet. Nii tundub, et selle suure raha eest maksumaksja tõepoolest saab midagi. „Olen professionaal ning teen kõike hästi, mis see ka pole; tean, et teen õigesti, sest rahvale meeldib“. See poos kaitseb teatritöölisi, tema sisemist kunstnikku. Niikaua, kui teine samasugune, pidetu, tegelikult täiesti maa ja taeva vahel rippuv mõttetu inimene – ehk siis inimene publiku seast – teatris meelt lahutada saab, on OK, vähemalt on siis teatrit kellelegi vaja, see täht pole süüdatud ilmaasjata (ja see raha pole jäetud vedelema).

Iseenesest peaks riigi doteeritud teater olema midagi muud kui segu kokkuhoidlikust meelelahutusest ja riskivabadest, kindlatel kaubamärkidel rajanevatest eliitprojektidest. Niikaua, kui tehased tegelevad ressursside akumuleerimisega, mitte tootmisega (kui kasutada viimase viieteist aastaga teatrimaailmas nii armsaks saanud majandustermineid), riigiettevõtetest tervet teatrivaimu oodata pole. Või ütlen lihtsalt välja? Ennem lähevad keldrisse kogutud kartulid käest ära, kui otsast sööma võib hakata. Nõudlikumad usaldavad juba niikuinii vaid mahetootjaid.

IVAR PÖLLU